

Ametiühendusline kuutiri

Almub Ford Kuus.

Toimetuse ning talituse aadress: Lembitu 4, krt. 4, Tallinnas.
Vastuvõtmine igal lehtnädalal ja reedel kella 6—7 õhtul.

Nr. 7

September ja Oktoober. 1924.

Nr. 7

Töötatöolistele tuleb ajawiitmata toetust korraldada.

Talve lähenemisega muutub tööpuudus ickfa teravamaks ja valusamaks. Nälg ja wileetus külastab juba teist talwet suurt osa meie töölistest. Siaks tuleb aga ickfa uusi töötatöolishulkafid juurde. Wileetus kasvab, külm ja nälg ajawad inimesed meeleheitele, kuid meie walitus ning linna ja maakonna omawalitfused ootawad. Walitusriühmade häälekandjad — „Postimees“, „Waba Maa“ — trööstiwad, et häda weel nii suur ei ollagi. Slegi Tantu linna tööbörse oli sunnitud „Postimehele“ selgeks tegema, et juba juwel suur tööpuudus ja wileetus Tantu töölisthulkades walitfeks, jeda rassem on seisuford praegu. Oieks wiimane aeg walitfufel ehitada riigifogul töötatöoliste finnitusseadus ning omawalitfustel jeltfkontliffi töid korraldama hakata. Selleajemel aga teatab „Waba Maa“, et töö-hoolekandeministeeriumil „tulewiku jaoks“ kaks abinõu olewat tööpuuduse wastu wõitlemisefeks. Need abinõud oieks ühiskondliffed tööd ja finnitamine tööpuuduse wastu.

Lähemalt aga nende kafe abinõu juures peatades, selgub, et need abinõud tõesti minigifugufe kaugema tulewiku jaoks näiwad mõeldud olewat, jeltf jarnastest kawatfustest ja wiiffist kuidas neid kawatfufi käsitataffe, ei saa praegu tööpuuduse all kannatajad kuidagi abi loota.

Tööpuuduse wastu finnitusseaduse kohta kirjutab „Waba Maa“: „Toetust tööpuuduse korral jaoks need, kes on vähemalt 3 kuud aastaks finnitumafufid maksnud ning toe-

tust antaffe ka mitte rohkem kui 3 kuud wälitfufel aastal“.

Kas lahendaks niifugune tööpuuduse wastu finnitusseadus praegu tööpuuduse all kannatajate seisuforda? Muidugi mitte. Tööpuuduse wastu finnitamine on töölistele wäga tarwilif, kuid ärgu räägitagu, et kawatfetud kujukel jelle seadusega tööliffi praegufes raskses seisuforras aidata tahetaffe. See on ainult töolistes petelootuste äratamine.

Teine abinõu — ühiskondliffed tööd — paistab siiani ka ainult paljaks kawatfufeks jäänud olewat. Siin-seal räägitaffe uniffelt ühiskondliffed tööde tarwidufest, kuid praktiliffelt neid töid ei korraldata. Töö-hoolekandeministeeriumil on ka ühiskondliffed tööd jeniini „tulewiku jaoks“. Nii on ka Tallinna linnawalitfus ainult „põhimõtteliffelt“ seisufohale ajunud, et linn töötatöoliste tööd muretsema peaks (waata „Waba Maa“ 8. oktoobrist), tegelikult aga — nagu ajalehed hiljuti teatasid, ei wõta ifegi linnawalitfufes trammiotafond tööbörfelf tööliffi, muidugi et wõta ta ka mitte nende wäheste kufjeühifuste kaudu, kes weel hingitfema on jäänud, waid „tutwufe“ kaudu. Linna tööbörse juhatus sai alles lehtede kaudu teada, et linna trammiotafond suuremal määral tee- ja ehitustööliffi tarwitab. See annab ju küll kujuka pildi, kuidas meil töötatöoliste küsimust lahendataffe.

Misfugufes peatfid küll need pajunad olema, mis nii töö-hoolekandeministeeriumile kui ka omawalitfufesitustele selgeks teeks, et häda suur, et abi otjekohje korraldada iulch, et wiitwamine kufritegu on!

Gotiaalseadused riigifogus.

Gotiaalseadustel on äärmiselt wiisa edu meie riigifogus. Mitmed tähtsamad teadused rändavad juba asutava fogu päewist komisjonides, tulewad siis jälle korrafs riigifogu päewaforda, kuid wastu neid ei juleta wõtta ja nad rändavad uuesti komisjoni.

Üks wähestest seadustest, mis sel alal wastu on wõetud, on **penjoni seadus**. Kuid ka see wõeti suurte karpimistega wastu. Kõik riigi ning omawalitjus-ettewõtetes ning asutustes teeniwad töölised jäeti penjoni-seaduse alt wälja. Randteelased, posti-telegraafi-telefoni töölised, riigi trükitojas ning muis riigi- ning omawalitjus-ettewõtetes teenijad on wanadeks päewadeks kindlustamata. Minister lubas lähemal ajal esineda uue seadusega, mis riigi- ning omawalitjus-asutuste töölisi kindlustaks, kuid see lubadus paistab küll enam pahempoolsete rühmade rahustamiseks riigifogus, kui ministeeriumi lähemas töökawas mõeldud. Igatahes ei ole midagi kuulda jama seaduse eeltöödest. Riigi- ning omawalitjus-ettewõtete ning asutuste töölised ei wõi aga jama se seiskorruga leppida. Nad peawad endid meele tuletama, peawad nõudmistega esinema, et nende õiglastele nõuetele riik ning omawalitjus wastu tuleks. Neilt wõetakse nende paremad tööaastad ning siis heidetakse wärawa taha kerjama, ja ometi on nad oma eluaegse tööga omale täiesti ära teeninud õiguse ülespidamist saada wamul päewil.

Mitmed tööliskihid riigiasutustes on ka juba protestidega ministeeriumi ees esinenud. Ka selles asjas peawad töölised üksmeelselt tegutsema ning oma õigust järelijätmatult nõudma. Wealegi on töölistel küllalt alust minisfri-härra lubadusele tugeneda, kes lubas wastawast seadust lähemal ajal riigifogule esitada.

Haiguskindlustuseadus on juba 6 aastat ühest komisjonist teise rännanud, mitu korda walitjuse poolt tagasi wõetud, et jälle korrafs riigifogu päewaforda sattuda. Kuid ka seeford ei peasenud ta esimesest lugemisest kauge-male. Juba komisjonis oli seadus märkja kõrbitud.

Tööandja peab töölisele kindlustama mitte üksi äraelamise, waid ka terwije parandamise ja sellepärast haigekassa maksu töölise palgast kuidagi ei tohiks maha arwata, mis nii wäikejed, et nad inimwääriks ülespidamiseks kaugelki ei jattu. Soolimata sellest asus töökaitse komisjon seiskohale, et 1/3 maksust töölise kanda jääb. Haigekassa juha-

tusest ja wolifogust wõtawad peale selle komisjoni ettepaneku järele tööandjate esitajad 1/3 ning revisjoni komisjonist 2/3 häätega oja. Wiimane korraldus on täiesti wastu-wõtmatu töölisele, sest haigekassa alla kuuluwad ainult töölised ja selle juhtimises ei tohiks tööandjatele mingit mõjuwaldust lubada.

Soolimata sellest paistis see seadus pahempoolse riigifogu enamusele jiski liig „pinane“ ja seadus saadeti uuesti komisjont. Kõige enam ärewil olid põllumeeste-fogud, — see seadus püünditawat ka karjaseid ning põlitöölisi, ja nende haiguste protsent olewat nii wäike, et neile haiguste korral abi terwis ei olegi! Peale selle tulla „Raja“ järele „hirmus raske“ maksud põllumeeste peale selle seaduse teostamisel. Kuid ometi on üldrahwa huwi seiskohast wõttes tamwiik, et haiguse pärast töölt eemaldatud tööjõud uuesti töowõimuliseks saaks, et neid terweks rawitj-takse. See tõstab üldist jõukust, kui maal tugew ning terve töölispere töötab. See kulu on terve rahwa huwides. Teda peab kandma, kui meie oma rahwamajandust heale järjele tõsta tahame, rääkimata sellest, kui palju sildamewalu, wilekust ja häda see seadus korwaldas, kui paljudele lastele ta päästaks wanaemad ja paljudele perekondadele toitjad, mis-sugused perekonnad ometi üldhoolekannet waja-awad, kui nende toitjatele abi ja wõimalust ei anta uuesti töowõimuliseks saada. Meie pahempoolsed aga ei kiisi ei rahwa ega riigi üldhuwidest, rääkimata töölisklassi häädäädäigust, neil on ainult omad kitsad taskuhuwid esimesel plaanil, ning ka seeford ohwerdati haiguskindlustuseadus talupidaja ning ette-wõtja taskuhuwidest ning saadeti uuesti komisjoni paremaid aegu ootama. Selle seaduse saatust iseloomustas riigifogu liige sotiaalse-demokraat Leopold Johanson, waga kujukalt peale komisjoni hääletamist: Glas, wõitles, kuri ja maeti maha!

Hoolekande seadus esitati alles oktoobri lõpul riigifogule. Ka selle seaduse esimesel lugemisel juba esinesid põllumeeste fogud ning kriitilised kärarikka pealetungimisega. Wanade, jõuetute, wäetite eest hoolekande korraldamine olewat emneagne. Ennem olewat terwis rahwa kandejõudu tõsta! Mis saab aga senini wanadest ja wäetitest? Kas lasta neid wahapeal surra wõi niuwõrd kideruda, et ka wäetid ning alaealised eluks ajaks ühiskonna hooldada jääks? Siin on jama kitsas tasku-huwi katmata kujuk esinemas! Kas minna kõik hukka, kui aga jõukale ning rahameeste

hissetulekud puutumatuks jääks, kui neile üld-
juse hmvides koormatuksi peale ei pandaks!

Terve rida väiksemaid töökaitse jeadusi
liikati tagasi, kuna põllutöölise töötaja ning
palgaolude korraldamise jeaduse muutmise jea-
duses juba komisjon tähtsama paragrahvi
välja jättis, millega taheti palga alamäär
jundusliikude määruste väljaandmine panna
töö-hoolekandeministeeriumi peale.

Kõigest eeltoodust on näha, kui palju töö-
listesse ning kehmematesse kistidesse puutu-
vad jeadused meie riigikogu kistastest värava-

test läbi lähewad. See aga ei takista „Kaja“
länni löömast, ning arsinapikkuste tähtedega
kirjutamast, et „meie jeadusandjad riigikogu
pahempoolse palawikus,“ „paberlise asjaaja-
mise uus uputus,“ — „sotsialistid rõhuvad
teisriühmadele peale.“ „On wastutulekut oda-
ta“ jne.

Et meie töölisklass, mis maa jõukuse alu-
jeks, tõesti töövõimas oleks, seks peab kiire
korras töökaitse ning hoolekande jeadused maks-
ma pandama. Ning töölised ise peawad peale
suruma, end organiseerima ning nõudma, et
nende eluliste hmvidega ka arvestataks.

Kommunistide kõnisedad kõned ja werised teod.

Teatavas mõttes murrangulise tähtsusega
meie tööliskliikumises olid wiimased kaks kuud.
16. okt. surmas Abja jaama läheduses rewolw-
rikuul jms Jaak Haniksoni. Uurimisel tehti
kindlaks, et mõrtsukatöö on poliitilise iseloo-
muga ja fordajaadetud kommunistide poolt. —
18. septembril tabati Tartus endine riigikogu
liige Hans Heideman ja tema korterist leiti
andmeid kaks uue mõrtsukatöö kawatse kohta.
Ohwiteks olid määratud jälle töölised.

Need kaks süüdistust tõendawad wastu-
waidlemata ühte tõiasja ja nimelt, et kommu-
nistid on asunud Wenemaa rohujedeli järele
terroriseerima meie tööliskliumist, pidades
liig kultuurilisteks ja wäheviljakateks oma
jeni tarwitatud mõtteid, nagu sotsialistide põ-
namine, mahatranspimine, munadega loopi-
mine ja rufikatega pekmine. Kõnisedad kõ-
ned ja metsikud mürglid ei wiinud neid sihile.

Terror, poliitiline tapmine on ränk ja ko-
hutaw mõtlusabinõu. Poliitilised parteid wõ-
tawad harilikult selle tarwitusele siis, kui
enam ühtki teist käepärajemat ja kultuurilise-
mat mõtluswahendit ei ole. Nii on see terro-
ri ajaloos jeni ikka olnud, kui välja arvata
mõned pool hullumeelsed poliitilised mõrtsu-
katööd.

Kuid kommunistide regewust ri ja h-
nata ja mõda terve mõistusuga inimese kõlb-
lise mõddupuuga. Oma waiitsemisise teosta-
miseks ei pörka nad eemale ei petmisest ära-
andmisest ega tapmisest.

Äes tööliskliumisele lähedajaisjatest ei
teaks, kuidas siin ametiühisustes wõimu wal-
damiseks wõdeti tarwitusele loige mustemad ja
demoraliseeriwamad aõinõud — kuni äraost-
misteni. Asjata oleks jelles kommunistlikus
niilkas fordajaadetud wõgiteguisid unesti kir-
jeldama hakata — need on aldiselt tuntud.
Lähendame ainult, et näiljelt paistis kom-

munistidel teataw edu olewat. Kuid jeda üft
näiljelt. Tähelepanelik film wõdis jead näha
ammu juba kriisi, sijnemist lagunemist ja kokku-
warjemise professi algust. Kui sotsialistid
omal ajal kommunistlike wäerimma wõdapai-
jet — provokatsioonid puudutafid, siis tõusis
jeadpool kõrwulufustaw müra. See olewat
läbi ja läbi wale ning laim. Ometi waeuvalt
kuu aega hiljem lauges kogu kommunistlik
ehitus provokatsioonid tagajärjel kokku ja need,
kes kõige kirglijemalt oma ridade puhtust
ja neitilikkust kaitsefid, pidid kuulma kuidas
nende kõige konspiratiwsemad jammud ära-
andjafeltimenehe suu läbi awalikkuse ette kanti.
See hoop tõi päemawalgele kogu selle liik-
mise wõdanewa siju. Teisest küljest awas ta
kommunistide kaardid ja näitas hulludele, et
siin on tegemist walemängijatega: ühine wä-
rind pole mitte töörahwa wäerind, waid kom-
munistlikkude müüdawate hingede warjunimi,
mis mõeldud wälja hullade pekmiseks.

Selle tüsajamise awalikkus tulemise järele
algas põgenemine nende õnnelikkude hulgaft.
Lagunemine oli täies hoos ja tungis ikka jü-
gawamale — ka konspiratiwsetesse ringidesse.
See pidi ajama juhte meeleheitele. Oli tar-
wis päästa, mis päästa annab. Kuid selle
asemel, et näha niisuguste haledate tagajär-
gede põhjust oma wilakas taktilias ja tegeu-
ses, jäädi oma endise poliitilise joone juure
ning wõdeti tarwitusele terror. Wõgivalle
mehed, kes ei kõhjunud filmapilgukski jaatmast
petatud töölisi jeadade wiisi türmi ja sunni-
tõlle ja kes lõikafid teiste õnnelikkude poliiti-
list kaju aina sellega, kui palju neil forda läi-
nud inimesi mättasse liilia lasta; need ini-
mesed jäid ka jeebord enesele truuks ja asufid
ise kuulidega õnnestama töölisklassi.

Ometi ei läinud siingi täide nende lootused.
Õsinene terrorilist akt andis hoopis wastu-
pidise tagajärje. Arusaamine kommunistlikust

poliitika oli tööliste keskel niivõrd maad leidnud, et algas otse hulgaline liikumine nende vastu. See tuli eriti teravalt nähtavale Tartus. Mõni nädal peale Scaniljoni tapmist, tekkisid kookupõrked Tartu kesknõukogus, kus kunstlikult loodud kommunistlik enamus pidi ära kuulama ja alla neelama nii mõnegi libeda pilli. Kuid nõrmine wõttis ifka enam hoogu. Naks ametiühisust astusid jäädawalt kesknõukogust välja ja neile ähwardas järgneda rida teisi, muuhulgas ka üks suurematest, wanematest ja elujõulisematest ühisustest — Nõrjepatööliste ametiühisus.

See kõik ei jätnud muidugi mõju avaldamata jaks, et kommunistide ringides pidi läbilööma arusaamine, et terror üksi palju ei aita. Nähtawasti sel ajal walmiski kawatjus käsikäes terroriga ajuda tegelikkude riigiorra kufutamise sammude ettevalmistamisega.

See on ka wist esimene kord, kus kommunistid „sonade“ juurest „tegude“ juure asusid. Aga ka siin, nagu kõigil teistel aladelgi, muutus riigiorra kufutamine lapselikuks jandiks, millel aga sellest osawõtjate kohta õige raskeid tagajärjed saawad olema. Neinubjas paremalt poolt oma 20 meheliise salgaga ja kommunist Heidemann oma 100 liikmelise lumpenproletaarlaste wäega, on tõendusjaks, kui liht-

jaks, igapäewajaks ja kergeks asjaks peetakse meie arenematu ühiskonna mõnedes ringkondades riigipööret. Heidemanni riigipööre oleks wõinud aga fogu meie tööliisklassile suureks õnnetuseks saada, sest temale oleks paratamata järgnenud tugew ja terawafujuline reaktsiooni tormijooks. Wõib päris kindlasti öelda, et seni, kui meie tööliisklassis on pinda Heidemannidel, pole tööliisklass ühegi riigipöördede jaoks küps.

Need wiimaste kuude jündmused — terrori tarwitujele wõtmine ja jandilise riigipöördede korraldamine peawad paratamata tooma murangu meie tööliisklassis.

Ei saa enesele ettekujutada, et ükski temwemõistujega proletaarlane jaoks peale selle kõige olla kas wõi kommunistide poolehoidjaks. Muidugi nende pankrotini arenenud tegewus jätab nende mõju all olnud hulladele tüüriks ajaks kassiahastuse. Kuid see lahjub pea. Arusaamine wõtab ifka enam ja enam maad, et õige on ainult fotsialistide taktika.

Meie ametiühisusliku liikumise lõpulit wabanemine kommunistliku surwe ja terrori alt ei ole enam kaugel. Seda tõendab see stiühiline erinemistiliip, mis awalikuks tulnud Tartu kesknõukogus ja mujal.

— 3.

Tööliisklassi hariduspiüietest Soomes ja meil.

J. Piiskar.

Haridustöö Soome tööliisklassis

on sama wana, kui tööliisklassi liikumine ise. Suuba läinud aastajaja kahesajakümneandais aastais, kui alles tärkas teadlik tööliisklassi liikumine Soomes, näeme esimesi tööliisklassiorganisatsioonide tegeuwat oma liigete filmaringi laiendamise alal. Sealte peale on see töö alataja arenenud ja laienenud. Haridustööst wõtawad osa nii ametiühisuslikud organisatsioonid kui ka parteilisel alusel seiswad fotsialistlikud organisatsioonid.

Peale tööliisklassiorganisatsioonide ja wastawa erikirjanduse, mis mõlemad Soomes wõrratult enam arenenud kui meil, on seal algusest jaadit suurt rõhku pandud suusõnalise selgitustöö peale. Suhuslikkude kõnekoosolekute ja loengute kõrwal hakati juba warakult korraldama laiemaulatuslikka kursusi süstematiseeritud ja järjestatud loengutega ning tegelikkude harjutustöödega. Sarnased kursused arenefid eriti hoogfalt ilmaõõja-eelsetel aastatel, kus ametiühisusliku liidu ja fotsiaaldemo-kraatliku partei ühifel eestwõttel korraldati rida n. n. suuri kursusi, millest kawatseti

wälja arendada parteiline kool. Kurjuste kõrwal hakkasid arenema edasiharimise wõi õperingid neile, kes ei leppinud ainult loengutega ega kurjustega, kust jaadi peaasjalikult äldist äratust, waid tahtsid rõhkem fimeneda käsitatud küsimustesse peaasjalikult wastawa kirjanduse abil.

Õõja aastad töid neisse hariduspiüietesse teatawa seisaku. Kuid pärast sõda wõeti asi käpile weel suurema hooga ja märkja laiemal alusel. Soodi nimelt septembrikuul 1919. a. Rootsi eeskujul

Tööliste Haridusliit,

mille eesmärgiks seati fotsiaalsete teadmiste laialilaotamine tööliste hulgas ja nende waimliste tarwete rahuldamine. Siidu ligemaliks allesandeks wõeti igafuguste kurjuste, loengute ja muude edasiharimise wõimaluste seotamine, raamatufogude korraldamine ja neis asjus igafugune nõuandmine, lektorite wäljasaatmine, raamatufogude korralduswahendite aretsemine ja mitmesuguste muude haridusabinõude seotamine.

Saridusliidu liigeteks mõivad olla kõik allemaalsed kui ka muud iseseisvad töölisorganisatsioonid, riikmad ja asutused, kui Riidu asemiitude loгу need wastu mõtab. Asemiitude loгу on Riidu kõrgemaits organisatsiooniks ja juhtivaks organiks. Temast mõtab oja iga liitunud organisatsioon oma esitajate kaudu, wastawalt oma liigete arvule. Riidu asju ajab asemiitude loгу poolt walitud juhatus. Käesolewal aastal on Riidu liigeteks järgmised töölisorganisatsioonid: Ametiühisuste Liit, Rootsi tööliit, Tarmitajateühisuste (tööliste) Keskkliit, Sotsiaaldemokraatlik partei sotsiaaldemokraatlikud Naisliit ja Noorsooliit, tööliste Spordiliit, Muusika Liit, Näitleliit, Karakusliit, Kudumis-, paber-, Trükitööliste jne. liidud, mõned esperanto ühingud jne. Nende organisatsioonide kaudu kuulub Saridusliidu liikmeks üle 330.000 tööliste. Noгу viieaastase tegevuse kestes on Saridusliitu juhatanud W. W o i o n n i a (H.-d.). Saridusliidu asutamisest peale on waba haridustöö ja enesetarendamine edenenud ja laienenud järjekindlalt, muutudes seal juures järjest mitmekesisemaks ja põhjalikumaks.

Kähtjamaiks Saridusliidu tegevusalaks on viimastel aastatel kujunenud n. n.

edasiharimise wõi õperingide

korraldamine ja juhtimine. Nende arv oli käinud juba 120 kousnud. Umbes pooled neist said Riidult ka ainelist toetust, mis akestarbeks Liit sai walitusest tänawu 45.000 Soome marka. Ringides kujuneb osawõtjate arv, töötamisaeg, ainetewaliti ja töowis kohalikkude olude ja võimaluste kohaselt. Sage damini käsitatawatest ainetest on olnud esirinnas: sotsialismi ajalugu ja teooria, majanduste adus, iihisloomate adus, ajalugu, raamatupidamine, üufirjandus ja flulugemine, kõneõpetus, koosolekute korraldamine jne. Paljud õperingid töötawad juba mitmendat aastat järgimööda allatafa arendades ja uuendades oma töökawa. Paljud osawõtjaid walustawad endid sel teel ette tegevuseks töölisorganisatsioonides ja ongi osalt juba tööle asunud. Nii on need õpe- wõi edasiharimisringid arenemas koolideks, kus erinast harjutab ja ette walmistab aktiivsele klassiteadlikule tööle keskkäit profetaarlik noorfugu. Aga ka keskmistes aastates töölised ei puudu neis ringides.

Misusel raskendas õperingide tegevust ja nende korraldamist wilunud juhatajate puudus. Et sellest üle saada, asjus Soome Tööliste Saridusliit korraldama

õperingide juhatajate kursusi,

millised on seni korraldatud kinnises kohas. Neil kursustel on kuulajaid olnud kofku ligi 400, loenguid on peetud umbes 800 ja ligi 400 tundi kulutatud praktikisteks harjutusteks. Dia kuulajaid on käinud kohadele õperingide korraldajaid ja juhtijaid, teised jälle on asunud tööle mujal. Nende kursuste kaudu on üle jaadud juhtivate jõudude puudusest ja korda käinud eeltähendatud haridustööle arda järjest kindlamat kaju ning suuremat korraldust.

üldhariduslikes kursused ja loengud

on käinud olnud kähtjal kohal Soome tööliste Saridusliidu töökawas. Paari viimase aasta jooksul on korraldatud 100—120 üldhariduslikku kursumist aastast ja peetud neil üle 600 loengu aastast kinnisele tuhandatele töölistele. Neil kursustel käsitati keskkäit järgmisi aineid: edasiharimisringide tegevus ja korraldus, rahwamajandus, majustamisliikumine, loogikondlik majapidamine ja majupoliitika, põllumajandus, iihiskonnate adus jne. Kursumiste ja loengute korraldamiseks jaadi tänawu walitusest 60.000 Soome marka toetust.

Peale Riidu algatusel korraldatud kursuste ja loengute esinevad Riidu kõnelejad ja teelkordid wäga sage dami ka teiste organisatsioonide poolt korraldatud kursustel, õperingide ja muul koosolekul selgitawate loengutega ja kõne dega, õperingide tegevuse, raamatukoogude korraldamise ja hoidmise ning wäga mitmekuuguste muude hariduslikkude liikumise kohta.

Riidu kirjandustoinfond

annab nõu ja juhatusi töölisorganisatsioonidele ja edasiharimisringidele raamatute muureksemisel raamatukoogude asutamise kohta, koimetab neile kätte nii kirjandust kui ka raamatukoogude korraldamise wahendid. On algust tehtud ka karwilikkude käjraamatute ja toodete kirjastamisega.

Sel teel on jaadud juba sunnimaale, et käesolewal sügisel Kelsingis awati

tööliste akadeemia,

i. n. kõrgem asutus, tööliste haridustöö jaoks. Selle asutuse ulesseidamisjeks loodi küll ise organisatsioon (osaiühisus), aga siirusest jatab tööliskadeemia Saridusliidu tööd, walustades ette juhtiwaid jõude tööliskliikumisel: kõigil selle awaldusaladel.

Kähtes puudutamata kõik muu, mis Soome töölisklassi haridusalal seni korda kaatnud, mõlme juba Saridusliidu esimese wiie aasta tegevusest näha, et Soome töölisklass wäga kõrgelt hindab oma kultuurilise taastamine

õijumist ja sellel alal väga hoolikalt tegutses. Strafundimine, et haridus on jõud, näib tunni-
vamat ikka rohkem ja rohkem tööliskultadesse
ja neile omaseks saavat.

Cesti töölise haridusliikumine

on Soomega võrreldes alles lapsekingades. See on juurelt osalt tingitud kõigepealt sellest, et meie klassiteadlik töölisküsimine on üldse alles noor. Varemalt polenud võimalik ei haridustööd korraldada ega muid töölisküsimise ülesandeid arendada. Ka praegugi on meie töölisküsimine nii üldiselt kui ka haridustööd korraldamisel väga raskest seisukorras. Püüdnud kõigepealt tihedelt elujõuliste töölisorganisatsioonide võrki, kelle kaudu võiks juhtida ja arendada haridusliikumist töölise hulgas. Püüdnud ruumid töölismajade näol, kus võiks korraldada kursusi ja loenguid. Püüdnud töölise kirjanduse peaaegu täiesti. Varemalt ilmunud tööd — neidki oli vähe — trükitud on harilikult otjas, praeguste trükitolude juure ei ilmu tööliskirjandusest peaaegu mitte midagi. Peale selle tuleb arvesse võtta, et kommunistid, kes püüdnud olewad organisatsioone, maksu mis maksab, oma käsu alla saada ja teatava piirini saidki, kuigi töölisküsimise nõrgestamise hinnaga, need kommunistid ei annud haridustööle mistisugust tähendust. Ote selle vastu — nad seletasid avalikult, et praegu ei olla aeg töölisklassi hariduspüüetest kõneldagi. Nende waatekohalt on sarnane waade ju põhjendatud, sest ehitavad nemad ju terve oma töö pinna sõna-kuulmise ja juhtide käjutäitmise alusele. Oma peaga mõtlewat töölisklassi kasutada — pole kunagi kuulunud nende kavasse. On sellepärast arusaadav, et neis organisatsioonides, kus kommunistlik wool mõjule pääsis, ei püütud arendada järjekindlat haridustööd töölise hulgas.

Meie arvates on aga just Cesti töölisklassile haridustöö tähtsam ja vajalikum, kui vanemais kultuurimais, kui naabrite soomlaste juureski, sest eeltoodud asjaolude tõttu on meie töölised pidanud jenni haridusalkaist eemal olema. Pealegi ei ole ka praegugi võimalust oma käe peal filmaringi laiendada vastava kirjanduse puudusel.

Meil tuleb sellepärast eriti suurt tähelepanu pöörda just

suusõnalise haridus- ja selgitustöö peale kõnede, loengute ja kursuste näol. See on

peaaegu ainuke võimalus hakata arendama meie töötavatele kihtidele nii hädatarvilikku haridustööd, sest kirjanduse soetamiseks pole esialgu kahjuks võimalust.

Kes peab jeda liikumist algatama ja juhtima? Meie arvates tuleks siin käia sama teed, mida näeme Soomes, Rootsis ja mitmel teisel maal. Tuleks ajutada meilgi töölise haridusliit, samal alusel, nagu see edukalt tegutses Soomes. Sarnane liit, mis seisab koos teistest organisatsioonidest, olles nende ühiseks koonduseks haridustöö alal töörahu keskel, juudab enmast organiseerida ja tööle ajutada rutem, kui hoopis iseseisev haridusliit, mis eeldab kohalike töölis-haridusliitide võrgu loomist, mis aga nõuaks palju aega ja erilist jõupingutust nii nende seitside asutamisel kui ka pärastistil ülespidamisel. Pealegi peavad ju kõik töölisorganisatsioonid oma liigete hariduslike järje eest hoolitsema.

Jäädas haridusliidu kui üldiste töölisorganisatsioonide keskkoonduse juure, oleks võimalik jeda veel tänawu ellu kutsuda ja talve jooksul juba tegemisse astuda. Ühtlasi ataks aga haridusliit meil ka töölisküsimise ajutada, sest ilma kohalike organisatsioonideta pole järjekindel haridustöö hästi mõeldavgi.

Kuigi meil — nagu tähendatud — praegu puudub peaaegu täiesti töölisküsimise võrk, on siiski olemas rida organisatsioone, kes võiksid haridusliitu astuda ja selle piirideid toetada. Siia kuuluvad kõigepealt osialikultidud parteid, töölisküsimise liidud ja keskkoondused, samuti ka iseseiswad töölisküsimised, kui puudub vastav liit või keskkoondus; edasi aga ka posti-telegraafi-telefoni teenijate liit, raudeelaste organisatsioonid, töölise tarvitajate ühised ja teised nende sarnased organisatsioonid.

Õi tuleks igatahes otsekohe liikuma panna. Kõik organisatsioonid, kes huvitatud haridustööst töötavate hulkade keskel, võtku töölise haridusliidu asutamise küsimis arutusele oma koosolekul ja otsigu võimalusi, kuidas nad omalt liitu ja selle piirideid saaksid toetada. Suuremad ja praegu tegu võimsamad organisatsioonid aga võtku ülesandeks vastavate tehniliste eeltoode korraldamine, nagu: põhikirja valmistamine, liidu registreerimine ja n. e.

Töölisklassi haridustöö tuleb rajada kindlale alusele. Selleks tööle — ja viimistamata!

.....

Seltsimehed töölised ning ametnikud toetage „Ametiühisuslist kuukirja“ tellimise ning kaastööga.

Töölisnoorjoo liikumise arenemine Saksamaal.

R. Urm.

Töölisnoorjoo liikumine Põhja-Saksamaal arenes pisut teist rada, kui eelpool kirjeldatud Lõuna-Saksamaa oma. Kuna Lõuna-Saksamaa töölisnoorjoo organisatsioonid omastid juba algusest peale poliitilise ilme, piisid need siin enam-vähem apoliitilistena, kuigi sotsiaaldemokraatlike partei lähema mõju all. Mittepoliitilise ilme pidid võtma Põhja-Saksamaa noorjoo organisatsioonid juba sellepärast, et Breiži ühingute seaduses juba waremalt alla 18 a. kodanikkude osavõtmise poliitilistest organisatsioonidest keelatud oli. Nii ei toonud 1908. a. ühingute seadus, mis üle terve riigi maksma pandi, nende organisatsioonide tegevusse pea mingisuguseid muudatusi.

Põhja-Saksamaal on esimene noortööliste organisatsioon olnud Berliinis, nimega „Berliini õpipoiste ja noorte tööliste selts“. Ühendatud seltsi väljaandel algas 1905. a. ilmumist noorjoo ajakiri „Arbeitender Jugend“ („Töötava noorjugu“). 1906. a. ajutati ülemaalise ulatusega „Waba noorjoo-organisatsioonide ühendus“ („Vereinigung der freien Jugendorganisationen Deutschlands), kellel ajutamise aastal oli kolm kohalikku ühikut 1410 liikmega, 1907. a. aga 20 ühikut 2429 liikmega ja 1908. a. 40 ühikut 6000 liikmega. Ühikute arvu tõusuga tõusis paralleelselt ka ajakirja „Arbeitenden Jugend“ tellijate arv; 1907. a. oli neid 5000, sama aasta detsembris 8500, 1908. a. aga 10.000 tellijat.

Suovitav on ära märkida, et selleaegsed ametiühisused töölisnoorjoo liikumise küsimust dige külmalt, peaaegu sallimatult võtsid.

„Wabade ametiühisuste kongressid“ 22.—27. juunil 1908. a. võttis ametiühisuste juht Robert Schmidt noorjoo liikumise senised sihtjooned ja tegevusvahendid walju arvustuse alla. Schmidt tunnistas noorjoo kasvatuse poliitilistes ja üldhariduslikes küsimustes küll väga tarvilikuks, kuid ei leia tarvidust selleks ajutada erilisi organisatsioone. Noorjugu peab hoidma oma noorust. Ei ole mõtet teda enneaegu wiia poliitiliste küsimuste keerusse. Selleasemel tuleb rohkem rõhku panna noorjoo waimilise ja kehalise kasvatuse peale. Oma mõtteid arendas ta samas sihis ka ametiühisuste häälkandjas „Sozialistische Monatshrift“, kus ta rõhutas, et noorjoo kasvatuse olgu partei üks lähematest ülesannetest. Schmidti ettepanekul võeti vastu ametiühisuste kongressil ka sellekohane resolutsioon. Ametiühisuste kongressi otsus leidis heakskiitmist

loomulikult ka kodanlikes ringfondades. Kuid noorjoo poolt tästeti selle vastu ägedaid proteste; niihästi „Junge Garde“, kui ka „Arbeitender Jugend“ mõtsid Schmidti sammuhukka ja heitsid talle ette, et Schmidtil, kes ise ametiühisuste esitajana Darmstadtis noorjoo kongressil wiibis, siis noorjoo iseiseiswa liikumise vastu midagi öelda ei olnud. — Hamburgi kongressi otsusega ei jäänud rahule ka Leipzigis 1908. a. ärapeetud noorjooorganisatsioonide konverents. Nädal hiljem peeti Berliinis teine töölisnoorjoo ühingute konverents, millest osa võtsid niid juba ka Lõuna-Saksamaa ühingute esitajad. Selleaegse ühenduse esitaja Max Petersi aruande järele oli kõigisfe Saksia töölisnoorjoo organisatsioonidesse koondunud üle 10.000 noortööliste. Berliini konverentsil pandi alus ka „Saksamaa töötava noorjoo liidule“, mille põhikirja üles võeti, et liidu tegevus ulatab üle terve riigi ja liidu ülesandeks on oma liigete huwide kaitse ning kindlustamine.

Ülesandeid mõeldi teostada: a) statistiliste andmete kogumisega töötava noorjoo üle; b) töökaitse komisjonide loomisega; c) loengute, kurjuste j. m. korraldamisega; d) raamatukogude, lugemisklaudade avamisega. Deklareeriti, et liidul ei ole ei poliitilist ega usulist ülesannet.

Ametiühisuste keskjuhatusel saadeti teadaanne, et noortöölistel lubaduse materjaalse ja waimilise toetuse juhtes wanemalt seltsimeestelt kinnuga vastu võtawad, kuid peamad tarviliseks siiski töö ka oma ühinguis.

Kuid kõigi ettevaatusabinõude peale waatamata ei suudetud tegevust töölisnoorjoo organisatsioonides omelt mitte juhtida ilma takistusteta walitluswõimude poolt. Politsei walwas iga sammu, mis ette võeti noorte poolt. Mitmed organisatsioonid suluti; keelati ära koosolekud, väljasõidud. Tuli ette ka juhtide areteerimisi. Sotsiaaldemokraatide partei, kes senni huwiga jälginud noorte tegevust, ei jäänud ükskõikses liikumise tagajärgede ja ta edaspidise saatuse juhtes. Arvanähes, et noortööliste liikumine, kui ta omapead jäetud, kuigi suuri tagajärgi saamutada ei suuda, jõuti otsusele, et liikumise juhtimisest seltsimehed parteist ja ametiühisusest mõjuwamalt oja peamad võtma. Sellele seisukohale asuski 1908. a. Nürnbergis ärapeetud Parteipäew, millel otsustati kõigi partei ja ametiühisuste kohalikkude organisatsioonide juure ajutada noorte osakonnad, kelle juhtimisest võtawad oja wanemad seltsimehed parteist ja ametiühisusest.

Noorte osakondade tegevusteks moodustati partei juure nõndanimetatud „Noorte tööliste keskkohi“ (Zentralstelle für die arbeitende Jugend Deutschlands). Zentralstelle väljandele hakkas ilmuma ajakiri „Die Arbeiterjugend“ (Töölisnoorsugu), millel oli alguses 25.000, poole aasta pärast 32.000, ja 1911. aastal 54.000 tellijat.

Sellest ajast peale algab Saksa töölisnoorsoo liikumises uus ajajärk.

Senistest katsetest iseseisva liikumise juurest ajuti täiesti uuele korraldusele: 1908. aastast peale läheb terve töölisnoorsoo liikumine täiesti partei ja ametiühisuste juhtimisel. Tagajärjed avalduvad varsti. 1909. a. peetud Leipzigi parteipäeval esitatud aruandest selgub, et eslu on kutsunud 300 noorte osakonda, 36 noorte kodu ja 34 raamatukogu; oli korraldatud 300 loengut ja 24 üldhariduslikku kursust.

1910. aastal peetakse Berliinis noorte osakondade konverents, millest võtjad osa esitajad 129 noorte osakonnast. Konverentsil tehakse ülemaade senisest tööst ja seatakse üles kindlad juhtnõuvid edaspidiseks tegevuseks. Võetakse vastu otsused kodanlike ja proletariaalse noorsoo liikumise vahetorra asjus ja hoiatatakse töölisnoorsugu osatõttumast kodanlikest noorsoo ühingutest, eriti konfessionaalsetest; määratakse kindlaks tegevuskava töölisnoorsoo hariduslike piiliete rahuldamiseks, arutatakse töökaitse ja noorte kodude küsimusi. Kuna partei ja ametiühisused nii kui nii kuuluvad tööliste rahvusvahelise ühendusse, ei peeta tarvilikuks liituda rahvusvahelise noortööliste internatsionaali sekretariaadiga.

Uue korraldusega kaovad noorte iseseisvad organisatsioonid. Kuid kadunud ei olnud noorsoo liikumine, vaid see läks nüüd palju hoogsamat käiku kui seni. Sellega ei olnud kuullal ühingute seadusel dieti mingisuguseid reaalseid tagajärgi ja „Arbeiterjugend“ võis täie õigusega kirjutada, et kuigi formaalselt puuduvad noortööliste organisatsioonid, ametiühisuste tööliste vägi kasvab vahetpidamata. Uue korralduse juures muutusid poliitilise vahetpidamata võimalused mitmemõrra vähemaks, kuigi kindne tagatamine, läbiotfimisid, lendehtede ja raamatute konfiskeerimisid jne. edasi kestavad. Muakitel koosolekul ei tehta poliitilist palju juttu, kuid noorsoo kasvamine sotsialistlikes vaimus läheb vahetpidamata. Partei ja ametiühisused, itka enam ja enam ära tundes noorte kasvatamissa tähtsust, ei hoiat kofku vaimulist ja materjaalset jõudu noorte osakondade ettevõtete toetamisel.

Parteipäeval Chemnitsis 1912. a. esitati huvitav aruanne noorte osakondade tööst. Selgus, et noorte osakondade liigete arv alatafa kasvab. Nii oli 1911. a. liikmeid 65.000, 1912. aastal aga juba 80.100, 474 kohalikus osakonnas. Osakondade juures teatas 1912. a. 195 noortekodu ja 138 raamatukogu, millel raamatuid üldkõikuvõttes 30469 köidet. 1911. aastal peeti 1804 loengut, millest osavõtjaid kogusummas 61.892 inimest. 1912. aastal — 3411 loengut 131.738 kuulajale. Oli korraldatud 82 ühiseajalist kursust, 1623 piduõhtut 124.306 osavõtjaga. Ekskursioone muuseumidesse oli korraldatud 384; ekskursioonidest võttis osa 10.268 inimest. Rõõge rohkem huvi olid äratanud õpereküsid õpallise ja agitatsiooniliste sihtidega; neid oli korraldatud 1911. a. — 2439, 1912. a. — 4682, kogusummas osavõtjaid 150.000. — Peale selle anti välja hull raamatuid ja lendehti, mis laiali läksid kümnetes tuhandetes eksemplariides. — Noorte osakondade ja kodude tegelastele korraldati mitmel puhul kursusi, millel tegevikult tutvustati noori organiseerimistööga üldse.

Kirjeldatud ajajärk oli aga (s. o. 1909. kuni 1912. a.) kõige intensiivsem ja viljakam terwes Saksa sotsialistlikes noorte organisatsioonide tegevuses. Sõjaaastad, mis kirjeldatud ajajärgule, järguesid, töid korralikule arenemisele raskeid takistusi ja segadusi. Nagu mõõdunud ilmasõda Saksa sotsiaaldemokraatlikele parteile, jellele enne sõda kõige võimsamaie töölisorganisatsioonile, jai mitmeti saatuslikeks, mille esimese ja reaalsema tagajärjena avaldus partei lagunemine kahelks waenuliseks leeriks (sotsiaaldemokr. ja iseseisvad), nii avaldasid sõjaaastad analoogilist mõju ka noortööliste organiseerimispiiliete peale. Noorte organisatsioonide tegelaste hulgas tekkisid juba enne partei kahelks lagunemist mitmesugused lahkpüüdes ja lahkarvamised. Lahkarvamised tekkisid esialgu peaaesjalikult noorte ühinemispiiliete ülesannete ja tegevuskava asjus.

Kuna liikumise vanemate juhtide, partei-tegelaste ja ametiühisuste tegelaste keskel walitses üldine arvamine, et noored oma organisatsioonides tegutsesu peaaesjalikult oma hariduse täiendamise alal, jättes poliitika ja aktiivse võitluse töölistklassi eluõiguste eest partei ja ametiühisuste hooleks, tekkis teiste tegelaste ja ka osalt noorte hulgas oppositsiooniline wool, kes rõhutas, et noorte organisatsioonid ka poliitilist ja majanduslist võitlusest osa tõhivad ja peavad võtma.

Wakelusi ja lahkarvamisi tekitas ka küsimus, kas noorsooorganisatsioonidel on waja rahvusvaheliselt liituda wõi mitte. Rahul-

olematuselks partei vastu andis pinda ka partei seisukoht sõja liikumises. Partei, unustades oma seisukoha rahvusvahelises tööstliikumises, ainult ei protesteerinud sõja vastu, vaid avaldas oma täielist poolehoidu rahvuslasele mõitlustuhinale. Wiimane asjaolu andis oppositsioonis seiswatele noorsooliikumise tegelastele kõige paremat pinda kihutustööks noorsoo liikumise keskjuhatus (Zentralstelle) vastu. Oppositsiooni wool avaldus õige tuntawalt juba 1915. a. Töölisnoorsoo ühenduste rahvusvaheline sekretariaat saatis kutsu Berni (Schweitsi) kokkukutsumatawale töölisnoorsoo organisatsioonide rahvusvahelisele konverentsile ka Zentralstellele. Zentralstellele wastas eitawalt. Zentralstelle eitawa seisukoha peale waatamata mõjsid mõned Eduard-Salfamaa organisatsioonid Berni konverentsist osa, milline saam Zentralstelle poolt vastu mõeti väga halvaks panewalt. Zentralstelle hoiatuse peale waatamata astusid mitmed Berni konverentsist ojawõtnud organisatsioonid noortööliste internatsionaali liikmeks. Wiimaste poolt hakati väljaandma ka uut noortööliste ajakirja „Jugend“ — „Internationale“, mis aga õige warsti suluti. — Oppositsioonilised gruped asusid warsti „Zentralstellega“ täielisele waenujalale. Wiimasele heideti ette, et ta noorsoo militariseerimise hädakuu kõrvaldamiselks midagi ette ei wõta ja noortõugu takistab ojawõtmast tööliste klassiwoitlusest; „Zentralstelle“ hariduslike tegevuse peale töölisnoorsoo hulgas waadati mõnitades ja halvaks poneywalt. Kutsuti üles „Arbeiter-Jugend'it“ hoikoteerima.

Täielik lõhe ja lõpuliik lahkimine sündis Genas 1916. a. Sinna kutsusid oppositsioonilised grupid kokku oma poolehoidjate kongressi.

Tähtsamad resolutsioonid, mis kongressi vastu wõttis, olid järgmised:

1) Konverents tunnistas oma tähtsamaks ülesandeks antimilitaristlike waadete arendamise. Konverents eitas ijamaafaitse kohustust ja walet rahvuslaseft klasside koostöötamises sõja ajal ja tunnistas oma eimeselks kohuselks rahvuswahelise solitariteedi ja klassiwoitluse heaks töötada.

2) Konverents tunnistas tarwilikuks liikumise rahvuswahelise sekretariaadiga, terwitab oma klassiweni Belgias, Prantsusmaal, Inglismaal ja Balkanitel, ning kutsus neid kõiki woitluse sõja vastu.

Samal konverentsil loodi ka teine keskkoht noorsooliikumise juhtimiseks.

Siit peale oli tekkinud täieline lõhe noortööliste organisatsioonide wahel, ja kumbki wool püüdis arendada omi waateid üksteisest lahuse ja iseseiswalt. Rahjuks puudub mul ülewaade mõlemi woolu tegevusest, hilisemast ajajärgust, mille järele mõiks otustada kumbagi töötajajärgedest ja töölisnoorsoo liikumise praegusest seisukorrast. Kuid kui arwesse wõtta neid poliitilisi tuleteeriseid ja majanduslasi raskusi, mida Salfamaa on pidanud üle elama wiimaste aastate jookkul, wõib oletada, et kumbagil woolul oma tegevuse arendamiselks kuigi soodsaid tingimusi ei wõinud olla.

Kuid ennesõjaegne töö noortööliste organiseerimise alal ei ole jäänud tagajäretuks. Kes on näinud seda wiisadust ja järjekindlust, millega Saffa tööliklassi arusaajam oja on suutnud tagasi liida pealetungimised niikõige paremalt kui ka pahemalt poolt, see on kindel, et Saffa noortöölisti ka majanduslised raskused maha ei murra.

Wene tööliste awalik kiri Eddo Jimmen'ile.

(Endisele Rahvuswahelise Ametiühifuste Liidu sekretäärile).

Leadupärast ei ole ametiühifusid Wene-maal nii, kui mujal Euroopas, wabatahtlikult ühinemise organisatsioonid wabalt walitawate esitajatega, waid walituse aparadi üks täidefaataw osake. Wiimasel ajal on need ühinidid soowi awaldanud astuda „Rahvuswahelise Ametiühifuste Liidu Amsterdamis liikmeks (Komunistide Keeles kollaste ametiühifuste liit). Muidugi tehafe seda taagamõttega neid ühinidid, kes nende mõimudiriift wäljas, oma wõimu alla saada, ehk wähemalt ära lõhkuda. Ühte oja sellest mõitlusest walitawatele osiraneu kiri, mida „Sotsialistihheski Westn'it“ nr. 19, 8. okt., ilmub Berliinis, järele toome.

Awalik kiri sms. Jimmenile.

Sms Eddo Jimmen!

Räesolewa awaliku kirjaga pöörame meie Teile poole siigawalt pörandu akt, mille mitmekillafuseft Teil, kel ainult eurowalikud koqemused, ettekujutusftki ei ole. Meil, lõpuliikl ja sõna tõsises mõttes pörandaluse partei esitajatel, ei ole mõimalik awalikult Teid killastada, ühes Teilega kufaqile koosolekul minna ja sõna wõtta ühes nendega, kes Teile näitawad „Mõitlogude Wenemaad“. Saalhte meist wõtaks jalamaid finni need G.W.U. (poliitilise poliitsei) jala- ja awalikud agendid, kes Teile ruumisi ja ka kokkukutsumud koosolekulid walitawad. Meie partei humid ja ka

võitluse huvid, mida meie töölise asja eest peame, suminuvad meid keelduma Teie poole tulema, jeda enam veel, et kõik Teie deklaratsioonid ja waimustus Nõukogude tõsiolude üle, mida Teie juba nii kätkestavalt avaldanud, suminuvad meid kavatsejelt, Teiega kokku jaada, loobuma.

Meie pöörame jelle avaliku kirjaga, Teie, kui rahwuswahelise tööliselikumise tegelase poole. Meie pöörame Teie poole sellepärast, et Teie, ehk küll Teie sõitsite oma sõnade järelle kui „publikel olew erakordne“, oma seisukorra tõttu ei wõi ülesastuda kui rahwuswahelises tööliselikumises wastutujeta isik. Igalpool, ka siin Wenemaal toonitate Teie wõitlust tööliselikumise ühendamise eest. Teie tahate Wene kutseühinusi liita rahwuswahelisesse töölise peresse. Et wõidelda nende wastuwõtmine eest, sõitsite siia nende ühingute seisukorraga tutvunema.

Teie peate teadma, mis Jimmen, et ka meie peame tarwilikuks ja kohalikuks Amsterdamis läbirääkimisi Wene kutseühingutega. Meie loeme eralduse lõpetamist soovitavaks ja suureks sammiks edasi. Ka meie loodame, et ainult läbirääkimiste kestwusel seigub lõplikult Euroopa liikumisele Wene kutseühingute praegune iseloom ja läbirääkimisel selgub ka käegakatsutawaks need konkreetsed tingimised, mis põhjal Wene kutseühingud wõiwad astuda Amsterdamis rahwuswahelisesse organisatsiooni, mille kaudu ainult nad muutuvad tõsisteks klassivõitluse organiks.

Wene kutseühingud ja kõik Wene tööliselikumine on erakorralistes tingimustes ja üllis suure waa ja kiriteo rahwuswahelise tööliselikumise huwide wastu teeb see, kes selle liikumisele läheneb ettekujutajega, et Wene ühingud on tõelised klassivõitluse organisatsioonid ja Wene tööliselikumine sünnib wabades tingimustes ja iseisewalt.

Need Wene proletarlased, kes termes terrori ja wägewalla õhkonnas on alahoidnud rahwuswahelise tööliselikumise wastu huwi ja selles ei ole veel surnud ühistunne ja klassivõitluse tung, loewad suure arusaamatusega Teie waimustatud kõnesid ja paremate muljete wäljendusi.

Kuidas wõis see juhtuda, et Eddo Jimmen sattus „kuulsa wäljamaalase“ seisukorda ja ei suutnud näha jeda, mida töölise juhi teraw pilk oleks pidanud nägema. Meie oletame, et Teie tõeliselt tabasite näha Wene poliitilist ja töölise elu nii kuidas ta on. Sellepärast pöörame Teie poole. Waadeldes jeda elu Teie näete endisi töölisi mitmesugustel kohtadel raudteelaste R. A., töölisi lü-

bides, töölisi koosolekutel, mis Teie jaoks kokku kutsutud, punaste lippude rohkest, näete, et töölised wäliselt wabatahtlikult meealewaldujele lähewad, wälkist elu kommunistide embleemidega, Lenini märgidega inimeste jõuküllust, kes kui üks mees walituse kästusid täidawad. Näete ka mõningaid demokraatliisi saawutusi haridus- ja muu alal ja neid põliseid jooni, mida ei wõinud mitte anda wiimane rewolutsioon, iseenesest, nii kui ta ei wõinud mitte wälja tõsta elu näitelawale uusi inimesi töölise ridadest.

Alga kuidas Teie, Eddo Jimmen, ei tunnud selles kõrgis woolawat tühja demagoogiat ja kõigi selle lärni taga seiswa massi hauawäikust? Teie, eurooplane, lihtsalt ei osta omale ettekujutada jeda piiri, millest on rõhutatud ja laiast pillutatud majs, kes juba aastaid kestwa terrori all on kaotanud kõik wõimalused wastupaneks ja müüd ainult ühte teab — piirita alluvus ja lõputa wirelemine. Kõige halwema tagurliise korraga mitmes asjus wõib wõistelda see wägewallakord oma emmekuulmata demagogia wõimalustega. Kui Teie juba kaks päewa peale kohalejõudmist waimustuste wene töölise „wabadusest“, mis ei pannud Teie tähele, et koosolekutel peale kommunistide ja nende kajastajate ükski töölise mõnest teigest poliitilisest woolust üles ei astu. Miks unustasite, et Wenemaal ei ole ühtegi waba trükitõna. Miks lõpuks ei mäletanud Teie Siberit ja Solowkat, kus sajad ja tuhandeid töölisi ja fofialiste waeuawad? Terror ei ole sihtitud mitte üksikute „wähemlaste“ wastu, waid terve proletariaadi wastu Teie, Ilms Jimmen, peate jeda teadma. Streigist osawõtmise eest, streigile õhutamise eest, üheainsa wabastõna eest õhwardab töölisi wangimaja ja arafaatmine. Wiimajal aastal on kõrgis ettemõtetes ja asutustes koossejude puhastamine ja kokkutõmbamine käimas. Kõik enamwähem iseisewad heidetakse uulitsale. Poliitilise terroriga ühendatakse ikka enam majanduslise kriisi ja tööpuuduse rõhuwust. „Rewolutsioonilised“ Wene ühingud on üks lahutamata osa sellest pildest. Nende ülesandeks on wäliselt massi ühingute elu demonstreerimine ja wahetewahel massi jaoks midagi tegemine. Alga wõitlus liikumistes töölise elu eest tegutewad nad igalpool tema wastu. Terroriseeritud majs ei juuda isetegewust awaldada. Kusagil ei ole jälgegi wabalt walimistest. Majs piiratud salakuulajaisit waikib juba aastaid, liites käega ja lastes üksikult saadikute ja nõukogude „walimisi“ sündida. Wene „rewolutsioonilised“ ühingud eitawad klassivõitlust. Käskäes poliitilise politseiga ei lasse nad töölisi wõidelda. Tõotawad streikide wastu, korraldawad

streigimurdjaid, tegutseswad pallade igatemoodi wähendamise sihis. Just praegu algab uus sõjakäik töölaliste wastu, mis ette näeb juba praeguste wiletsjate pallade weelgi wäendamisest. Wene „rewolutsioonilised“ ühingud ripuwad ära walitsusest majanduslijest ja poliitilijest. Nad on walitsuse ehitajad, kes kapitalistlik majanduslikst korda üles ehitab. Nad on kõige paremal juhusel kollased ühingud, masši eestkostjad ja armu kerjajad ja nad ei astu ka neist halwemini masši, mida nad käisid ja jaluft sidunud, igajuguse meeleheitlise liikumise wastu wälja.

Nägite Teie elus, Eddo Fimmen kõike seda kutseliingute kantselides, kus eestkujulik statistika, diagrammid, kärmes inimesed, kui Teie neis käisite, oma uute sõprade kogust ümbritsetud. Käisige oma sõpru, kuidas toimisid nende ühingud töölaliste streigi puhul minewal aastal Moskwas, Piiteris, Putilowi wabrikus, Sornowos, Donimaal jne.

Kui Teie peale seda käisite wangimajades, miks Teie ei tulnud mõttesse minna kohtadele, kus istuwad inimesed, kes Teie nii mitmeski asjus näkisid ligidad olema? Kas Teie nägite poliitilise politsei sifemist wangimaja. Temas hauawaitusega, böjiste ülekuulamiste ja gpn. kangelaste wägitegudega. Miks Teie ei läinud Butõrkasse, kus weel sel kewadel metsikult pekseti, kus toorus ja waljus kaswab iga päewaga? Ja kui Teiega mängiti alatut wangimajas päewapildistamise komöödiat, kas mõtlesite siis, et sel filmapilgul võib olla, peawad sotjialistid Solowka saartel ägedat wõitlust inimsoo algõiguste eest. Kas tuletasite meelde uut Bastiliat — Susdali klooftrit, kauget Turahanskitt, Siberi põhjalagendikke, kus praegu äraasaadetud wene töölised ja sotjialistid nälgiwad. Sms. Fimmen, omas waimustuses unustasite Teie need ebanugawad tühised asjad. Ja kui Teie pidulikudel istangutel kõnelesite Wene ühingute „rewolut-

sioonilikkusest“ ja „isetegemusest“, miks Teie R. A. L. K. liige unustasite ühte asja — et Teie rahwuswahelise organisatsiooni poolehoidjad langewad metjikutate tagakiusamiste ajaliseks Solowkis, Susdalis ja mujal.

On wangistatud, maha maetud hulgaks aastaks töölaliste liikumise tegelased, ei mitte mingisuguste salajepitjaste, waid sellepärast, et julgesid mõelda mitte Wene kom. p. käjutuste järele ja solidaarjeks kuulutati nende organisatsioonidega, huhu teie kuulute. Miks teie ei tuletanud meelde neid sajad tuhandeid pärisorjeks muudetud tööliisi, kes unustawad juba poliitilise elu võimalusedki, kellest ära fistud streigi ja koosoleku wabadused? Miks teie ei tuletanud meelde neid tuhandeid wangistatud, kelle huwisid teie kohustatud olite kaitsma. Teie sõitsite ju ometi maale seal walitsewaisst wastuoludest teadlik olles. Teie sõitsite seal mitte turisti uudishimuga waid tõijse ülesande pärast, millest oleneb miljonite liikumise saatus.

Selle tööliismasji nimel, kelle kutse ja klassi huwid teie tähelepanu ja kaitsesjalised peawad olema, nende orujaajate Wene töölaliste nimel, kes on harjunud teis lugupidama kui ausast proletariaadi asja eest wõitlejast, küsimine meie teist R. A. L. K. liige Eddo Fimmen, kas teie täitsite siin Nõukogude Wenemaal oma kohust töölaliste liikumise huwide wastu ja kas aitasite kaasa rahwuswahelise „töölisliikumise ühendamisjeks kui ennetuulmata pimedast (wõi julgelt) oma nimega katjite kõige ilma eest ebaõiglust, werd ja häbi, millega on wettinud töölaliste liikumine Nõukogude Wenemaal.

Wõtke wastu meie küsimus, sms. Eddo Fimmen, meie ootame teist awalikku wastust.

Moskwa, september, 1924.

W. S.-d. T. P. K. I.

Toimetuse poolt. Kiri on saadetud Fimmen'ile Moskwa kinnitatust, mille üle Moskwa postiametist 22. sept. Nr. 491 all, allkiri on.

Wõitlus = päew sõja wastu 1924. a.

Käesolewa aasta wõitluspäew sõja wastu on mõõdas. Suuremas osas maades on olerate andmete järele nendest meeleawaldustest suured tööliishulgad oja wõtnud, hoolimata kommunistide wastutõotamisest pahemalt poolt ning natsionalistide kihutustõõst pahemalt poolt.

Kui Rahwuswahelise Ametiühijuste Liidu juhatus otjustas sõja alguse kinnendamal aastapäewal korraldada wõitluspäewa sõja wastu, oli ta teadlik, et küllalt ei ole üheks päe-

waks fõgu tööliishulke liikwete panna, waid et wäsimata festew kihutustõõ tarwilik on, et rahumõtet kindlustada ning wiha, ning jälestust sõja wastu kõikide peajudesse istutada. Neil sihtidel sündis minewa aasta lõpust peale äge kihutustõõ sõja wastu. Runagi ennem ei ole hülid „maha sõda“ nii tihti kõlanud kui käesolewa aasta läinud kuudel.

Selles kihutustõõs on püütud selgitada neid sügawamaid põhjusi, mis on wiinud sõdadele. Ei ole kahtlust, et kapitalistiline ford

on jõudjaks pinnaks igafuguste sõjaliste konfliktidele, ning seda pinda õhutavad ning toidavad marurahvuslased oma libutustööga.

On eriti tähendatud sellele, et tulewaste sõdade ärarahoidmiseks tarvilik on ühe tahtega seotud rahvusvaheline töölisorganisatsioon, mis suudaks võimsalt vastu panna walitsewate võimude sõjalistele kawatjustele. See

wastupanek ei tohi piirduda üffi sõnadega ning sellepärast on tarwis tugewat, teguwõimjat, rahvuswahelist töölisorganisatsiooni! Sõik jõud olewate rahvuswaheliste töölisõidemetede kõwendamiseks, ka selleks peab aitama kaaja wõitluspäew sõja wastu!

(R. N. S.).

Töölisliikumine Gestis ja väljamaal.

Riigikoguenamus ja töökaitse seadused.

Kui palju wõiwad töölised oma seisukorra parandamise peale loota praeguselt walitjuselt ja nende taga seiswateft rühmadelt, näitas pensiooniseaduse, haiguskinditusseaduse ja riigiteenijate ühefordse toetusseaduse ja teiste arutamine riigikogus.

26. sept. wõeti wastu riigikogus riigiteenijate pensiooniseadus, mille alt töö-koolekandeministri pealekaimisel töölised wälja jäeti. Kui riigikogu wahema tiitwa ja tööliste meeleolu ärewaks läks, lubati walitjuse poolt esitada uus seadus, mis töölisi kaitseks. Kui hiljem haiguskinditusseadus riigikogus päewaforda tuli, oli muiduai piinlik alati ühte meest tule ette saata. Wahetati ofad ja seadus maeti maha juba seekord, mitte eestkätt walitjuseliikme pealesurumisel, waid tema seljataga seiswa rühma algatusel.

30. okt. oli päewaforras riigiteenijate ühefordse toetuse seadus, mis oleks teistfordfel luuomisel wastu wõetud täienduse järele, ka tööliste kohta maksim olnud. Seekord oli rahaminister, kes riigikogu otjustada lasti, kas tema ehk töölised. Muiduai „wõitis hiilgaawalt“ rahaminister („Waba Maa“ 31. okt.) ja töölised toodi temale ohwriks. Et aeglasti tagasi hoida töölisi ärewaks jaamast, wifataks neile ka seekord näkku lubadus, woadake, teie jaoks anname eriseaduse. Rahjüks on meie töölised kommunistidelt nii walusat õpetust saanud, et nad ka seekord loodawad, et kannatawad. Kui kaua?

Sotfialistid eitafid Riigikogule riigitööliste woleku elufalliduse lisa-seaduse. Teadupärast wõõletafid waremwoolled selle maha ettekaändel, et raha ei olla. Töölistele seitset miljonit ei olnud riigil, kuna ametnikkude jaoks kümmed miljonid leidusiwad. Dotame ära, kuidas kujuneb niilid seaduse saatus.

17. okt. liikati enamuse poolt riigikogus tagasi tööstusliku tööseaduse muutmise seadus. millega kindlustada taheti, et töölisi ei wõi

haiguse pärast töölt puudumise ajal lahti lasta. Samal koosolekul liikati tagasi tööstusliku tööseaduse täiendamise seadus, mis kindlustas töölistele teatava tasu lahtilastmiste puhul.

Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse, (mille wäärtus tegelikus elus 0), muutmise seadus, mis komisjonist, kus ta sifutuks hääletati, riigikogusse peasis, leiab ägedat wastuwaidlemist põllumeeeste rühma poolt ja peaseb waewalt esimesel lugemisel läbi.

Riigiteenistus seadus 28. okt. esimesel lugemisel wastu wõetud.

Wolekandeseadus 28. okt. esimesel lugemisel.

Riigiraudtee teenijatele preemiade ja lisa-tasuse seadus, mis endine teedeminister riigikogust tagasi wõttis, sellepärast, et seaduses parandusi tehti, mille järele ka töölised lisatasu saajateks arwati, otjustati rf. komisjonis järgmiselt:

Riigiraudtee peatehaste kap. edatöödelt 1922. a. Mk. 3.290.165. — ja 1923. a. Mk. 2.474.907. — jagada järgmiselt: teenijatele 25% lisatasuks; töölistele ja nende o l u k o r r a p a r a n d a m i s e k s (mis tähendawad need wiimased sõnad?) 25% ja peatehaste sisse seadete täiendamiseks 50%.

„ühenduse“ järele on Narwa Ametiühifuse põhikiri Rakwere-Waide rahukogu poolt wormi wigade pärast registreerimata jäetud.

Tartu Tööliseliühif. Resfnõufoogu otjustas 2. okt. ühel häälel ennast ei ühegi internatfionaalil alla kuuluwaks lugeda, ja ainult profetsfionaal-liikumisest osawõtta.

„ühenduse“ järele on Tartu Ametiühifuste Resfnõufoogu 14. okt. j. a. ühel häälel otjustanud end liikwideerida ja walis 5-liikmelise liikwideerimise komisjoni, kes waranduse ära jagab wiie, mitte kohtuall olewa, ühifuse wahel. Need on: Trükifööliste ühifus, aiatööliste ühifus, maalritööliste ühifus, toidu- ja maitseainete töölise ühifus ja majateenijate ühifus.

Narva raiooni Riigi ja Omaval. teenijate koosolek 12. okt. otsustab streiki väljakuulutada kui palkajad mitte ei lösteta.

Riigiteenijate kutseühijuse (Tallinna osak.) büroo on avatud iga esmaspäeval, kestva-dalal ja reedel k. 6—7 õht. Harju tän. 19, kolmandal korral. Juhatusse koosolek iga keftu. k. 7. Asjaajajaks on Jakob Uru.

Tallinna Triikitöölised päevalkorral strei-gifiksimus. Triikitöölised kutseühijus ehitab tööandjatele palgaförgendamise 25—30% võrra. Senini küsimus lõpulikult veel la-hendamata. —

Tartu tööl. vanem. seftjiooni poolt oli 1. okt. saatfond raha- ja töö-hoolekande minis-teeriumi ees märgukirjaga Tartus walitsewa tööstuse kriisi, teenitud töötafu kinnipidamise ja palkade kuldkrooni peale alamäär 3 k.-k. päewas, ülewimise asjus.

Tartu Triikitööl. kutseüh. ehitab nõudmise tööandjatele 25% palgaförgenduse peale. Trii-fikvoja omanikud wastasid 3. okt., et nemad lepinguid sõlmivad ainult oma töölisitega aga mitte ühisusega.

Raudtee peateh. töölised ja teenijate üld-koosolek 9. okt. protesteerib töölised ja alam-teenijate pensiooniseaduse alt väljajätmise üle, ja nõuab, et wiibimata tegelikult maksma pan-nasse põhiseaduses ettenähtud kord, kus kõik ees-õigused kaotatud ja kõik kodanikud üheõigus-lised on; peale selle protesteerib 8-tunnilise tööpäewa osalise ärakaotamise vastu, mis maksab ajutise walitjuse deklaratsiooni põhjal.

Tallinna elektri-, gaasiwabriku ja weewärgi töölised koosolekul 23. okt. s. a. otsustati nõuda eestkätt: Palkade kullaalusle ülewimist; Palka- ja tösta 3—4 kuldkroonini päewas ja kuupalgalistele alamäär 7500 mk. Töölised-teenijate ehitajate osawõtmist, õigust palkade normeerimise komisjoni töödest, ühefordset toetust poole kuu palga juuruses, et linnawal. töölised — teenijatele odawaid eluforterid ehitaks jne.

Linnawalitjuse seisukoht: Palkasid walori-seerida ei saa, ühefordne toetus eelarwe tõttu wõimata, fortterite küsimuses põhimõtteline nõusolek.

Kreenholmi töölised üldkoosolekul 16. okt. otsustati nõuda palkade tõstmist ja tükitööde hinna määramist wanemate nõukogu osawõt-misel.

Tööpundus Gestis.

Et meil täpseid andmeid ametlikult awali-kult awaldada ei ole, toome allpool järgnevad read.

(L. Johanson poolt riigifogus 2. okt. peetud kõnes ettetoodud andmed.)

Tallinna tööstusraioon.

Siin oli töölisi käesolewal aastal:

	1. mail.	1. sept.	1. okt.
Dwigatel w.	363	196	140
Wene-Balti t.	728	424	400
Kruuli wabr.	343	240—18	150
Ilmarine wabrik	—	164	129
Wolta wabr.	—	64	42
Balti puuwilla w.	1889	1806	1250
Peetri tehase	107	—	62
Mayeri w. seisma	137	—	90
Tubakaw. „Tubak“	91	87	55
„Astoria“	270	—	240
„Laserimis“	196	—	170
Lutheri w.	1540	—	1535
Makarowi lauaw. finni	111	103—57	77
Põhja pumppapir.	984	906	780
Johanson paberiw.	172	—	136
Saapaw. „Union“	303	283	230
„Estofingis“	210	177	161
„Masfoproductis“	34	31—10	26
Trummi tikim.	—	75	70
Rotermanni teh.	232	204	141
Sadamatehastes	547	—	450
U./s. „Silwa“	253	197—30	170

Sellejuures tehafte tööpundusel nõudalas tööd „Tubaka“ wabrikus 4 päewa, „Astoria“ 5 p., „Laserimis“ 5 p., Lutheri mööbliw. tööta-wad 22. sept. alates mööbliaoskonnas 169 inimest 3 päewa nõudalas, „Estofingis“ 4 p.

Need on arwud Tallinna tähtsamate ette-wõtete kohta.

Narwa tööstusringkonnast annawad pildi järgnevad arwud: Narwa linawabrikus okt enne 740 töölisi, nüüd 459, töötatafje 4 päewa nõudalas, Sinowjewi malmiwabrikus 115 ase-mel 80, Kreenholmis on wähenatud umbes 100 võrra, praegu on töölisi 1980; Port-Kundas lasti lahki 40 töölisi, jäänud 621; Wjert-wabrik on ajutiselt seisnud, praegu töötawad 411 töölisi. Riiflijes põlewikwi tööstuses on wähenatud töölisi 270 võrra, järgijäänud 955 ja nendest jaawad oja talwe tulefuga lahki. Kruuse põlewikwi kaewanduses on wähenatud töölisi 30 võrra, praegu 134. Wähemad lauawabrikud on seisma jäänud ja peale selle kõik hooaja ettewõtted, nagu turbatööstus, ehitus-tööd ja põllutööd.

Pärnumaal on töö lõpetatud Lõwassaare turbatööstuses.

Tartus, kus juurtööstusi ei ole, waid elu-jõuline wäiketööstus, on olud järgmised: „Leguri“ metalliw. oli 1. juunil 165 in., 30. sept. — 145, töötab 4 p. nõudalas. Wabrik wõiks töötada 200 töölisega. Telefoni wabri-

fus oli 1. juunil 164 töölisi, 30. sept. — 130, võiks töötada 200 töölisega, töötab praegu 4 p. nädalas. Baltika spordiriistade vabrikus oli töölisi 1. juunil 70, 30. sept. — 50, töötab 4 p. nädalas, võiks töötada 100 inimesega. Vellepi metallvabrikus oli 1. juunil 70 in., 30. sept. — 48, võiks töötada üle 100 inimesega. Saubneri masinavabrikus on 34 töölisi, võiks töötada 50 in., „Teknika“ metalltööstuses 23 inim., võib töötada 50 inimesega. „Ratniku“ masinavabrikus, kus harilik töolistete arv 60, on praegu 18. Beetsi metalltööstuses — 12 inimest 30 ajemel. Clayhilti lauavabrikus oli 1. juunil 66 töölisi, 30. sept. — 51, võiks töötada üle 70 inimesega. Tarmelli ehitustööstuses oli 1. juunil 236 töölisi, 30. sept. — 174 ja võiks töötada 250 inimesega. Tõnissoni peeglivabrikus 60 töölisi, kannatab krediidi puuduse all ja kui krediiti ei saa, lõpetab töö.

Seisma on jäänud: Tartu linna turbatööstus 350 töölisega, Ulila turbatööstus — 50, Gelbi lauav. 40 ja Limber ja Ko. — 26, Kopta jaevestki 10, Toomi jaevestki 17, Makaroni vabrik „Aera“ 17, kompveki vabrik 13, Müna ettevõtte 8 inimesega. Ka „Dmeego“ lauav. 100 inimesega lõpetab töö. Praegu kannatavad Tartus ülalloodud tööstustest tööpunduse all 659 töölisi, lihendatud töönädala all, kus teenida võib ainult 4—5 p. nädalas — 325 töölisi.

Ka raudteetehastes, kus tööd peaks jatkuma, sest raudtee weerev materjaal nõuab alalist parandamist, on lahtilaskmised päevakorras.

Peale ülew. toodud andmete on töolistete arvu vähendanud: Makarovi lauavabrik 57; „Masoproduct“ 10, „Silva“ 30, Arnil 18 võrra. Peale selle trükitöjad Tallinnas ja Narva falevivabrik, Kreenholmi vabrik ja Sinowjevi malmitehas. Vähendada kannatavad: Notermanni vabrik Tallinnas, Sindi falevivabrik ja võib olla Ueri tsemendivabrik.

Seisavad: „Silva“ jaevestki, Trumm ja Ko. tikivabrik Tallinnas, Maroova lauavabrik, Ueri tsemendivabrik, Linavabrik Värnus.

Seisma jäämisel on: Makarovi lauavabrik, Mayeri vabrik, kellel tellimisi küllaldaselt ja Port-Kunda tsemendivabrik.

3—4 päeva nädalas teevad tööd: Gaani ja Helderji tööloda, Linavabrik Narvas, Sindi falevivabrik ja Sitfitööstus ja osa Tartu tööstusest.

„Sotsialistiheski Westnit“ kirjutab:

Nii Soome kui Norra kutseühijused andsid Profinternile juuri lootusid. Nüüd on asjalud muutunud. Kristiaanias oktoobri algul

koosistuv Norra kutseühingute föderatsiooni täidesaatev komitee otsustas kommunistilistest parteist, kuhu jeni kuulus, lahkuda. Peale jeda kutsuda kokku Rootsi, Daani, Soome ja Norra kutseühingute konferentsi, et rahvusvahelist lihtlust unesti luua. Ettepanek — kutsuda sellele konferentsile ka „Munast profinterni“, liikati 55 h. 21 vastu tagasi. Rahvusvahelisest Tööbüroo konferentsist otsustati oja võtta.

Samas sibil liigub asi Soomes. Kodu-õja ajal võtsid kommunistid ametiühij. liikumise oma kätte. Ilgel viimajel kutseühingute keskjuhatusel koosolekul otsustati Nudegesti (Amsterdami Internatsionaali sekretääri) Soome kutsuda rahvusvahelise kutseühijumise üle ettelugemisi pidama. Otsus tekitas kommunistide seas ägedat vastukihutust. Selle tagajärjel astus juhatus esimees Guttonen tagasi ja lütes ennast jemi kommunistilise rühma esimehe kohustest lahti ja astus kommunistilisest parteist välja. Samuti otsustas Soome kutseühingute föderatsioon Rahvusvahelisest Tööbüroo istungitest oja võtta.

Norra ametiühijuste uued seisukohad.

Norra ametiühijuste nõukogu istumine oli 30. septembrist kuni 2. oktoobrini Kristiaanias. Päevakorras oli muu seas osavõtmise küsimus Genfi töötöimkonnast ning vaheloid poliitiliste parteidega.

Sitani ei võtnud oja Norra ametiühijused Genfi töötöimkonna istumistest, jellepärast avaldasid Daani ning Rootsi ametiühijused kahjatust, sest et selle tagajärjel töölisgrupp nõrgem on. Nüüd tegi juhatus nõukogule ettepaneku, et edaspidi ka Norra töölised oma ehitaja Genfi jaadaksid. Soolimata kommunistide vastuseisemisest, võeti jee ettepanek vastu.

Edasi otsustati kokku kutsuda ametiühijuste konverents, kust oja võtaksid Rootsi, Daani, Soome ning Norra ametiühijuste ehitajad.

Peale selle otsustati ametiühijused kuulutada erapooletuks, ning mitte enam maksta toetusmaksu kommunistilisele parteile, nagu jeda jeni tehti.

(R. M. L.)

Soome ametiühijustes

on samuti uued tuuled puhumas. Nii võtab ka Soome juba Genfi töötöimkonna istumistest oja. Siljuti kutsus Soome ametiühijuste liidu juhatus Amsterdami internatsionaali sekretääri Soome ettelugemisi pidama; jee ajas kommunistid marru. Selle tagajärjel efines liidu esimees Guttonen tagasiastumise

teatega nii seimist kommunistlikest parteist, kui ka Riidust. Viimajel istumisel avaldas aga ametiühijuste Riidu juhatus Suttonenile ujaldust ning ta jäi eimeheks edasi.

(R. U. L.)

Rootsis põllutöölise streigi liikumine laienemas,

töölised nõuavad tunnitajaks endise 40 öri asemel 70 öri. Põllutöölise palgad on Rootsis jeni kõige madalamad, võrreldes teiste tööstusharudega.

(R. U. L.)

Rahvusvahelised kutsefretariaadid ning Wene ühenduste küsimus.

Juba mõnda aega ning eriti Wiini kongressi jätkuud püüavad weneelased lõendada, et kutsefretariaatides pahempoolne wool olewat tekinud, mis ühenduses hiljutise Wiini kongressi otjusega, võimaluse andwat weneelaste tagaõhje kaudu tungida kutsefretariaatidesse ning jedawiisi wäljamaa korraldiku ametiühijustli liikumist häwitada. Mjärenewalt toome wiimaste kuude kestel ärapeetud kutsefretariaatide konverentide ning kongresside nimetirja, kus weneelaste ettepanekud, neid rahvuswahelise kutsefretariaati wastu wõtta, kas ektawalt on otjustatud ehk edasi liikatud.

1) Riietewalmistamistöölised — 29. ja 30. mail Wiinis.

2) Ehitustöölised — 24. ja 25. juunil Stokholmis.

3) Weotöölised — juulil Hamburgis.

4) Metallitöölised — 26. juulil Wiinis.

5) Gabemeajajate abilised — 21.—23. juulil Wiinis.

6) Mäetöölised — 5.—12. augustil Praagas.

7) Rajukatöölised — juulil, Berliinis.

8) Riutöölised — 17.—24. aug. Wiinis.

9) Trükiladujad — 8.—13. augustil Hamburgis.

10) Klaasitöölised — 18. sept. Praagas.

11) Põllutöölised — 17. sept. Berliinis.

12) Posti-telegraafi-telefoni teenijad ja töölised — 14.—17. sept. Wiinis.

13) Rahatöölised — 24.—25. juulil Berliinis.

(R. U. L.)

Põllutöölise internatsionaal

pidas Berliinis, 17. septembril kolmandat kongressi. Ehitatud olid Austria, Inglismaa, Holland, Daani, Läti, Poola, Saksamaa ning Tšehho-Slowakkia ühijused, üldiselt 450.000 organiseeritud põllutöölisi. Itaalia, Prantsus-

maa ning Rootsi ehitajad puudujid. Itaaliast ning Prantsusmaalt jellepäraht, et seal on põllutöölise organisatsioonid ära laastatud.

Kongressi päewakorras olid muu seas järgmised küsimused: tööpäewa pikkus põllutöös; junduslised palga alammäärad; rändawate töölise küsimus; forteriküsimus; wäikemaapidajate küsimus.

Weneelaste wastuwõtmise kohta kiinitati täidesaatwa komitee seisukoht, neid mitte ennen wastu wõtta, kuni Rahvuswaheline Ametiühijuste Riit oma seisukohta nende wastu ei muuda.

Inglismaa ehitaja Walfneri ettepanekul waliti sekretariaadi asukohaks Hollandi asemel Berliin, ning sekretääriks waliti Schmidt.

Töötöimkonnale tehti uuesti ettepanek wõtta lähema töökonferentsi päewakorda tööpäewa pikkus põllutöös.

Riivitöölise internatsionaali kongress

oli 12. ja 13. oktoobril Luganos. Ehitatud oli 16 maad. Kongress 33 häällega 17 wastu otjustas põhimõtteliselt tarwiliks pidada ühinemist ehitustöölisega, kuid tegelikult ühinemist edasi liikata.

Otjustati igal maal jelle poole püüda, et maksma jaoks pandud eriseadused kiivitöölise kaitseks, misjugune tööstus eriti kahjulik terwisele.

Sekretääriks waliti tagasi jeltimees Kolb, kes juba 21 aastat kiivitöölise sekretariaadis ametis olnud. Järgmine kongress otjustati pidada Praagas.

(R. U. L.)

Kommunistlike ametiühijusliikumise kofkukuwamine.

Maades, kus ametiühijusline ning tööliseparteiline liikumine kommunistide algatusel mitmeks jagunes, on nüüd ühes kommunistlike parteide kofkukuwamisega ka kommunistlike ametiühijused kiraksemas. Riit on Tšehho-Slowakkias, Hollandis j. n. e., ning wiimajel ajal ka Prantsusmaal. Põhja-Prantsusmaa kommunistlike ametiühijused on kaotanud wiimajel aastal 21.000 liiget, ja jampalju on liikmeid Amsterdami internatsionaaliga ühenduses olevatele ametiühijustele juurde tulnud. Rahanimise peapõhjuseks on siinenised tülid ning wastastiku süüdistused. Sama lugu fordub Saksamaal. Itaalias on kommunistid kõigist muist ametiühijustest wälja tõrjutud peale põllutöölise ning wäikemaapidajate ühijuste, kus karta on, et fascistide jurwe ning arreteerimiste tagajärjel ühijused

nii nõrgenenud on, et peale kommunistide lõhestamise poliitika, põllutöölise ühised täiesti oma tähenduse kaotavad. Siljuti tulid ka teated, et Lõuna-Aafrika kolmanda internatsionaaliga ühinenud põllutöölise organisatsioon ellu on kutsutud.

Kuid nii, nagu teistes maades, nii ka siin, ei saa sel lõhestamise ning lõhkumise poliitikal tagajärgi olla, ning tööliised, leda kommunistid mõni aeg pettelubadustega on toitnud, näevad peagi, kellega neil tegemist, ning pööravad neile selja.

(R. U. L.)

Rahvusvaheline Klasse tööliste kongress

peeti Braagas 18. septembril. Osavõtjad 18 saadikut 10 maa poolt, esitatud organisatsioonides on 93.000 liiget.

Suhatusje aruandes tähendati, et majanduskriisi tõttu võimalik ei ole tegevusprogrammi teostada ning läbi viia rahvusvahelist töötingimuste ühtlustamist. Läbirääkimistes toonitati tarvidust lõvendada rahvusvahelisi sidemeid ning väljaarendada sekretariaati.

Wene klasse tööliste ühiste liit oli saatnud kirjaliku teate, kus ta kohustab Rahvusvahelise Ametiühisuste Liidu põhimäärusi tunnustada ning palub, leda rahvusvahelise sekretariaati vastu võtta. Ettepanek wenelasi otsekohe vastu võtta, liitagi tagasi ning otustati wenelastele vastata, et klasse tööliste rahvusvahelise sekretariaati ainult neid ühendusi vastu võetakse, kes on Rahvusvahelise Ametiühisuste Liidu liikmed.

Peale selle võeti vastu rida resolutsioone.

(R. U. L.)

Posti-telegrafi-telefoni tööliste kongress

peeti Wiinis 14. kuni 17. septembrini. Osavõtjad 60 esitajat ning 10 küllalist, esitatud olid 24 Euroopa maad ning 2 maad väljaspool Euroopat, koguarvus üle poole miljoni organiseeritud tööliste ning teenija. Esimest korda oli ka Ameerika esitatud.

Kongress nõuab teenijate kaasotustamise õigust kõrgendamiste puhul teenistusasimetes ning protesteeris igasuguste kavatuste vastu posti-telegrafi-telefoni erakätesse anda.

Edasi soovitati arendada rahvasteliitu ning rahvusvahelist töötoimkonda, samuti esperantoliikumist, ning kaheksatunnilise tööpäeva kaitseliikumist.

Ettepanek Wene ühise posti-internatsionaali vastu võtta, liitagi juure hääleteenamusega tagasi, inglased jäid erapooletuks.

Täidefaatev Komitee ning sekretäär Dr. Maier valiti tagasi.

Liikmemaksus määrati 10 Schweitzi sentimi, mida erijuhtumistel 3 sentiimini võib alandada.

(R. U. L.)

Ameerika ametiühisuste kongress

on El Paso's 17. novembril. See on 44. kongress, mida peab „American Federation of Labor.“

(R. U. L.)

„Tätigkeit und Bestrebungen des Internationalen Gewerkschaftsbundes in Amsterdam in den Jahren 1922. bis 1924.“

wälja antud Rahvusvahelise Ametiühisuste Liidu poolt, Tesselfhadestraat 31, Amsterdam, 392 lehekülge, hind 2.50 Hollandi florini.

See alles ilmunud raamat sisaldab Rahvusvahelise Ametiühisuste Liidu aruande 1922. kuni 1924. aastani, dokumentidega varustatud kirjelduse „ühise väerinna“ kohta Amsterdamis ning Moskva internatsionaalide vahel, ning Rahvusvahelise Ametiühisuste Liidu katsed Euroopa ülesti ülesehitamist edendada; siis ametlik aruanne Rahvusvahelise Naiskonferentsi tegevuse kohta; Suhatusje ning Rutssekreteriaatide ühendatud konferentsist, 3. järjekorralisest Rahvusvahelisest ametiühisuste kongressist, kõik viimased, ajal 31. maist kuni 6. juunini 1924. a. Wiinis. Kongressil arapeetud kõned: 1). R. U. Liidu ning Rutssekreteriaatide vahekorvast — S. Dudgeest. 2). Rahvusvaheline sotsiaalseadusandlus — S. Dudgeest. 3). R. U. Liidu seisukoht rahvusvahelises tööliskliikumises — Th. Leipart. 4). Tööliste tegevus sõja ning militarismi vastu — L. Jouhaux. 5). 8 tunni tööpäev — C. Mertens. Need kõned on täielikult trükitud, samuti uued põhikirja punktid, tegevusprogramm, ning vastuvõetud resolutsioonid.

Raamatul on pildid tsjaks ning hea paber.

Ütski teine raamat ei anna nii täielikku ülevaadet ametiühisuslise liikumise kohta, sellepärast on ta tarvilik käsiraamat tööliskliikumise, tees, raamatuksogudes jne.

Wäljaandja Üleeestimaalise asutuste ning ettevõtete ametn. ja teenijate ühis. liidu esimees **Artur Puusep.**
Wastutaw toimetaja **Ulma Ostra-Dinas.** A.-S. „Ühiselu“ trükk, Tallinnas, Pikk uul. 42.